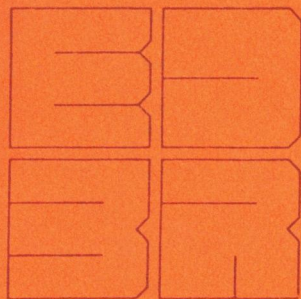

ETISKE REGLER FOR DATAMATIKERE

- et sæt anbefalinger for
etisk og moralsk anvendelse
af edb-teknikken

Edb-rådet er ...

dansk erhvervslivs rådgivningsorgan på edb-området.

Rådets formål er:

- gennem informationsvirksomhed at holde de tilsluttede organisationer og institutioner orienterede i nationale og internationale spørgsmål af edb-mæssig karakter.
- gennem indsigt i uddannelsessystemet og oplysning herom at sikre den til enhver tid mest hensigtsmæssige anvendelse af edb.

Rådet formidler sine synspunkter og resultater ved udsendelse af:

- »Edb-rådet informerer«
- »Edb-bulletin« – kvartalsvis
- »Rapporter« fra projektarbejder.

Et af Rådets resultater er nærværende offentliggørelse af

- »Ethiske regler for datamatikere«,

der indgår som et naturligt led i bestræbelserne på at informere og formidle viden om edb-orienterede emner.

Dette resultat drejer sig om ønsker og behov for etiske og moralske regler for edb-medarbejderes virke og for edb-arbejde i det hele taget. Repræsentanter for specialister – brugere – ledere – politikere og undervisere har antydnet behovet og peget på det ønskelige i, at Edb-rådet varetog udformningen af sådanne regler.

Resultatet foreligger hermed.

Edb-rådet i juli 1980

Etik og moral for edb-folk

Edb-installationer findes efterhånden overalt, og procedurerne ved indførelse af edb og anvendelsen heraf er formaliseret. Man har erkendt, at arbejdet bør opdeles i en række aktiviteter, som skal gennemføres i en forud fastlagt rækkefølge, og dokumenteres efter en vedtaget systematik. Lovgivere er også begyndt at forstå edb-systemernes betydning, og registerlovgivningen er det første eksempel herpå. Senest er man begyndt at interessere sig for »menneskene bag maskinerne«, hvormed menes de personer, som af sig selv og andre benævnes edb-folk.

Dette kan give anledning til overvejelser om, hvorvidt edb-folk har, eller bør have, en anden opfattelse af etik og moral, end folk har flest. Formentlig er dette ikke tilfældet, idet edb-folk jo blot udgør et vist udsnit af befolkningen; til gengæld er der nok arbejdsområder, på hvilke man kan gå ud fra, at omgivelserne har specielle forventninger til edb-folkene. Også til beskæftigelse som advokat, læge og revisor har man jo specielle forventninger til den etiske og moralske standard.

Overvejelserne om etiske regler for edb-folk har – ikke uventet – oftest fundet sted inden for edb-folkenes egne rækker; bl.a. har emnet været drøftet ved forskellige kongresser og ved møder i faglige foreninger.

Efter et intensivt arbejde i en arbejdsgruppe udsender Edb-rådets bestyrelse hermed

»Etiske regler for datamatikere«.

Opgaven har først og fremmest været at fremstille et kort og klart forslag til regler. En komprimering af de mange væsentlige formuleringer har været vanskelig, og derfor er »Etiske regler for datamatikere« da også i denne udgivelse forsynet med korte forklaringer og kommentarer. Kun hvis reglerne accepteres blandt edb-medarbejderne og i disses omgivelser, kan hensigten med dem siges at være opnået.

Den professionelle datamatiker tilstræber bevidst at gennemføre sit arbejde med respekt for vidtgående krav til:

1. Faglig kompetence
2. Brugerhensyn
3. Åbenhed og upartiskhed
4. Almindelig hæderlighed
5. Specialforpligtelser

1. Faglig kompetence

Datamatikeren bør:

- anvende sin viden fuldt ud
- benytte sig af kollegers og andre specialisters hjælp på områder, hvor egen kompetence ikke strækker til
- benytte alle muligheder for at udvide sit kompetenceområde
- undgå at foregive en ikke eksisterende kompetence hos sig selv eller hos kolleger.

2. Brugerhensyn

Datamatikeren bør:

- anvende betydelige kræfter på at tale brugerens sprog
- arbejde for at få de forskellige brugergrupper (eller repræsentanter herfor) til at formulere deres egne ønsker og forventninger til systemet
- medvirke til at tilvejebringe overblik over sandsynlige konsekvenser for de enkelte bruger grupper ved gennemførelse af systemforslag
- undgå formynderi, dvs. at tage stilling til, hvad der er godt for andre.

OR DATAMATIKERE

En datamatiker er et menneske, der arbejder med automatisk databehandling. Elektronisk databehandling, edb, er hertil den mest anvendte teknik.

3. Åbenhed og upartiskhed

Datamatikeren bør:

- medvirke til at vedligeholde en saglig og relevant offentlig debat om fordele og ulemper ved edb-anvendelse
- udnytte sin faglige kompetence til i interne projektovervejelser at afdække konsekvenser af systemet
- modvirke at fortrolighedskrav og diskretionshensyn bruges til at indskrænke brugernes og samfundets forståelse af de problemer, der kan opstå som følge af edb-anvendelse.

4. Almindelig hæderlighed

Datamatikeren bør:

- søge at undgå at bringe sig i situationer, hvor der – med rette eller urette – kan rejses tvivl om hans hæderlighed
- søge at finde sin personlige profil

5. Specialistforpligtelser

Datamatikeren bør:

- gøre klart for de implicerede, når der opstår uforudsete situationer
- medvirke aktivt til, at de edb-systemer, som han/hun arbejder med og har kendskab til, bliver anvendt i overensstemmelse med lovgivningen.

Det faglige gruppearbejde i Edb-rådet

Efter at initiativet var taget i de faglige foreninger, blev Edb-rådet i slutningen af 1978 anmodet om at forsøge udformet et sæt etiske og moralske normer for edb-folk og deres arbejde.

En arbejdsgruppe blev nedsat og fik til opgave at:

- udarbejde et sæt anbefalinger til etisk og moralsk anvendelse af edb-teknikken, således at disse kunne fungere som accepterede retningslinier for den enkelte edb-medarbejder, dennes arbejdsgiver, brugeren, dennes arbejdsgiver og uddannelsessteder.

Det var oprindelig tanken, at anbefalingerne burde omfatte:

- en beskrivelse af, hvad der i branchen opfattes som god edb-medarbejderskik
 - etik og moral - ved deltagelse i og udførelse af samtlige aktiviteter i en edb-opgave fra idé til drift
- en beskrivelse af, hvilke principper, der bør følges ved gennemførelse af en edb-opgave, hvad angår arbejdsform og arbejdsresultat.

En af de ting, der også blev gennemdrøftet, inden man nåede frem til de endelige anbefalinger, var spørgsmålene om fortolkningsinstans og sanktionsmuligheder. Dette afstod arbejdsgruppen fra at behandle, og arbejdet blev derfor koncentreret om den del af anbefalingerne, der vedrørte etik og moral, idet principper vedrørende arbejdsform og arbejdsresultat udmærket er beskrevet i adskillige anerkendte modeller for gennemførelse af edb-arbejde.

Under arbejdet opstod hos gruppen nogle forventninger til det fremtidige resultat. Bedst kan disse vel karakteriseres ved at citere fra arbejdssituationer:

- Det at arbejde i og med edb-systemer giver i sig selv en forpligtelse over for systemernes omverden.
- Det væsentligste er aldrig edb-systemet, men de mennesker, der »berøres« af systemet.
- Edb er et stærkt værktøj, der er kommet for at blive, og alle må medvirke til, at den fremtidige systemudvikling foregår harmonisk og efter samfundets ønske.
- Brugen af edb er ikke kun for specialister. Edb er et teknisk værktøj, som kan bruges eller misbruges.

Edb-rådets bestyrelse har ved sin afsluttende behandling redigeret det resultat, der hermed offentliggøres.

Kommentarer til Ethiske regler for datamatikere

En datamatiker er et menneske, der arbejder med automatisk databehandling. Elektronisk databehandling, edb, er hertil den mest anvendte teknik.

Ad 1: Faglig kompetence

Det afgørende er ikke, hvordan den professionelle datamatiker har erhvervet sig sin faglige kompetence. Det afgørende er, at datamatikeren kender grænserne for denne kompetence.

Ad 2: Brugerhensyn

Ved brugere forstås her dataleverandører, databrugere, terminalbrugere og andre direkte og indirekte berørte af det aktuelle system. Der finder her en udvidelse sted af det normale »opgavestillerbegreb«, idet det tages for givet, at den der stiller opgaven, og som betaler for datamatikerens arbejde må kunne være rimelig sikker på, at hensyn tages til hans/hendes interesser.

Ad 3: Åbenhed og upartiskhed

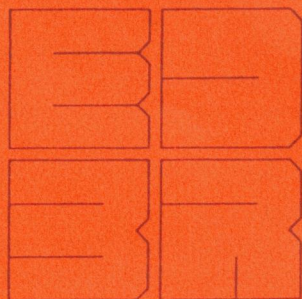
Datamatikeren skal udnytte sin specialistviden, uden at anvende denne på en sådan måde, at den kun tilgodeser én interessegruppe. På grund af forskellig viden og forskellige interesser kan der sandsynligvis ikke skaffes enighed om, hvad der er væsentligt, og derfor skal frem til vurdering, og hvad der er uvæsentligt, og derfor kan forties.

Ad 4: Almindelig hæderlighed

Den professionelle datamatiker skal søge at undgå at anbringe sig selv i tvivlsomme situationer, hvor der – med rette eller urette – kan rejses tvivl om hans pålidelighed. Det kan der bl.a. hvis han foregiver at varetage kundernes eller brugernes interesse, og samtidig – skjult – har personlige interesser i et bestemt udfald af sagsforløbet. Her må den enkelte professionelle datamatiker finde sin personlige profil.

Ad 5: Specialistforpligtelser og specialistbeskyttelse

Der påhviler den professionelle datamatiker et særligt specialistanvar, fordi specialist-arbejdet giver indflydelse langt ud over egen kreds. Datamatikeren bør derfor gøre klart for de implicerede, når der opstår uforudsete situationer og medvirke aktivt til, at de edb-systemer, som han/hun arbejder med og har kendskab til, bliver anvendt i overensstemmelse med lovgivningen.

Edb-rådet
Bredgade 58,
1260 København K
Tlf.: 01 - 11 35 00